การจัดการความรู้

โดย นาง สาวพร บุญมี และนางลักษณา ไทยประเสริฐ

เรื่อง การจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลบูรณาการกับการบริการวิชาการและการวิจัย การบริหารความเสี่ยงและการให้บุคคลภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาและสาเหตุ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพะเยากำหนด.แผนกลยุทธ์ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่1 : การผลิตบัณฑิตทางการพยาบาล โดยมีเป้าประสงค์1.ผู้ใช้บัณฑิตยอมรับและเชื่อมั่นในคุณภาพการพยาบาลของบัณฑิต 2.บัณฑิตมีสมรรถนะและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ 3.ระบบการเรียนการสอนมีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับจากทุกภาคส่วน และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: การบริการวิชาการได้กำหนดกลยุทธ์1.เพิ่มรายวิชาที่มีการบูรณาการเรียนการสอนหรือการวิจัยกับบริการวิชาการ

ความคิดเห็นของคณะกรรมการวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งตัวแทนองค์กรภาครัฐ เอกชนและส่วนปกครองท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น ในประเด็นการการผลิตบัณฑิตพยาบาล ความเสี่ยงด้านการถูกฟ้องร้องของพยาบาลจากพฤติกรรมการบริการ กระบวนการสอดแทรกเรื่องจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ให้แก่นักศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ด้านคุณภาพในระบบบริการสุขภาพ ให้ข้อคิดเห็นในประเด็นการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของนักศึกษาพยาบาล เช่น สมรรถนะการจัดการคุณภาพ สมรรถนะการจัดการความปลอดภัย การประเมินความเสี่ยงทางการพยาบาลและความเสี่ยงทางคลินิก

ประเด็นของการนำงานประกันคุณภาพการศึกษาเชื่อมเข้าสู่งานประจำนั้น เป็นประเด็นที่สำคัญและเป็นสิ่งที่ท้าทายของ อาจารย์พยาบาล สถาบันการศึกษา ที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญที่ทำอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนางานประจำให้เกิดมูลค่าโดยสามารถตอบสนองต่อการประกันคุณภาพการศึกษาได้ เพราะการประกันคุณภาพการศึกษา ถือเป็นหน้าที่ของอาจารย์ทุกคนที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เพราะเป็นเกณฑ์ประเมินที่สะท้อนถึงศักยภาพของสถาบันการศึกษาและความอยู่รอดของบุคลากรทั้งองค์กรได้

การจัดการเรียนการสอน ถือเป็นงานประจำอย่างหนึ่งที่อาจารย์ทุกคนต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยในปีการศึกษา 2552 ได้ออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการกับการบริการวิชาการและการวิจัยการบริหารความเสี่ยงและการให้บุคคลภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

การดำเนินการดังนี้

1. ประชุมทีมอาจารย์ผู้สอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลเพื่อระดมความคิดเห็นในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการบริการวิชาการ การวิจัย การบริหารความเสี่ยง การจัดการความรู้ และการให้บุคคลภายนอกมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

2. ประเมินความคิดเห็นและความต้องการการใช้บริการวิชาการจากแหล่งฝึก ผู้นำทางการพยาบาล ในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการพยาบาลเขต 16 และประเด็นและแนวโน้มที่เกิดขึ้นในระบบการบริหารการพยาบาลและการพัฒนาคุณภาพการพยาบาล

3. สำรวจและประเมินศักยภาพของแหล่งฝึก ในประเด็น การพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ระบบจำแนกประเภทผู้ป่วย ระบบการวิเคราะห์ความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล ระบบการบริหารความเสี่ยง

4.ประสานแหล่งฝึก และครูพี่เลี้ยงในการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลที่มีการบูรณาการ กับบริการวิชาการ การวิจัย การบริหารความเสี่ยงและการจัดการความรู้

5. ออกแบบการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล บูรณาการบริการวิชาการเรื่องการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล บูรณาการวิจัย เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล บูรณาการการบริหารความเสี่ยง บูรณาการการจัดการความรู้และบูรณาการการให้บุคคลและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

6. จัดทำแผนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลบูรณาการการบริการวิชาการและการวิจัย การบริหารความเสี่ยง การจัดการความรู้และการให้บุคคลภายนอกเข้ามาส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

7. ดำเนินการจัดทำโครงการ การเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล บูรณาการการบริการวิชาการ และการบริหารความเสี่ยง

8. ดำเนินการจัดทำโครงการบริการวิชาการเรื่องการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล บูรณาการกับการวิจัยเรื่องความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล โดยให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริการวิชาการ การเก็บแบบสอบถามแบบประเมินผลการจัดการบริการวิชาการ และการเข้าร่วมประชุมวิชาการตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพยาบาลวิชาชีพ และถอดบทเรียนการเรียนรู้ที่ได้รับ และให้มีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าว

9. ดำเนินการจัดทำโครงการวิจัยเรื่องความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติต่อการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล

ปัจจัยเอื้อ (Enabler) ภายนอกต่อการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

1) การได้รับความร่วมมือจากแหล่งฝึก ทีมนำองค์กรพยาบาล ครูพี่เลี้ยง ในการให้การสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลเป็นไปตามที่กำหนดไว้

2) การได้รับความร่วมมือจาก นักวิชาการพยาบาล สำนักการพยาบาลให้ความร่วมมือในการมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาลให้แก่พยาบาลวิชาชีพ และนักศึกษา

3) การได้รับความร่วมมือจาก โรงพยาบาลในเขตภาคเหนือที่ให้การสนับสนุนส่งพยาบาลวิชาชีพเข้าร่วมประชุมวิชาการในเรื่องการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล

4) การได้รับความร่วมมือจากพยาบาลวิชาชีพในเขตภาคเหนือ ในการให้ความสนใจในการเข้าร่วมประชุมวิชาการในเรื่องการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาลและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามวิจัยเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติต่อการจำแกนประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล

5) การได้รับความร่วมมือจากภาคีชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัย และสะท้อนภาพและมุมมอง และความต้องการที่แท้จริงของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันจะทำให้วิทยาลัยสามารถตอบสนองได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริง

6) ระบบบริหารความเสี่ยง/ความปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วยเป็นเรื่องที่ทุกองค์กรได้ให้ความสำคัญและให้ความสนใจในสถานการณ์ปัจจุบันเพราะเกี่ยวข้องกับประชาชน/ผู้ป่วยโดยตรง และวิทยาลัยก็เป็นสถาบันในการผลิตบุคลากรด้านสุขภาพเข้าไปอยู่ในระบบสุขภาพ ซึ่งต้องการพยาบาลที่มีสมรรถนะด้านการความปลอดภัยในการดูแลผู้ป่วยเป็นสำคัญด้วย

การมีส่วนร่วมของบุคคลภายนอกองค์กร ประกอบด้วย

วิทยาลัยได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายนอกในการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1) คณะกรรมการวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งตัวแทนองค์กรภาครัฐ เอกชนและส่วนปกครองท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น ในประเด็นการการผลิตบัณฑิตพยาบาล ความเสี่ยงด้านการถูกฟ้องร้องของพยาบาลจากพฤติกรรมการบริการกระบวนการสอดแทรกเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ ให้แก่นักศึกษา

2) ผู้เชี่ยวชาญ ด้านคุณภาพในระบบบริการสุขภาพ ให้ข้อคิดเห็นในประเด็นการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นของนักศึกษาพยาบาล เช่น สมรรถนะการจัดการคุณภาพ สมรรถนะการจัดการความปลอดภัย การประเมินความเสี่ยงทางการพยาบาลและความเสี่ยงทางคลินิก

3) อาจารย์พี่เลี้ยงแหล่งฝึก ให้ความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา และให้ข้อคิดเห็นในประเด็นการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ตลอดจนทำการประเมินสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

4) ทีมนำองค์กรพยาบาล ประกอบด้วยหัวหน้าพยาบาล คณะกรรมการบริหารกลุ่มการพยาบาล มีส่วนร่วมในการปฐมนิเทศ ระบบการบริหารการพยาบาล การพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล การบริหารความเสี่ยงและการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาลแก่นักศึกษาพยาบาล

5) นักวิชาการพยาบาล สำนักการพยาบาล กรมการแพทย์ให้การสนับสนุนในการเป็นวิทยาการถ่านทอดความรู้ ทักษะการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาล

6) โรงพยาบาลในเขตภาคเหนือให้การสนับสนุนพยาบาลวิชาชีพได้เข้าร่วมประชุมวิชาการเรื่องการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาลที่บูรณาการกับการเรียนการสอน

7)พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาล ในเขตภาคเหนือเข้าร่วมประชุมวิชาการเรื่องการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาลที่บูรณาการกับการเรียนการสอน และตอบแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง ความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติการจำแนกประเภทผู้ป่วยและความสามารถในการผลิตทางการพยาบาลที่บูรณาการกับการเรียนการสอน

ผลลัพธ์ที่ได้

ด้านการจัดการเรียนการสอน

1. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดเรียนการสอนค่าเฉลี่ย 4.20
2. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ 4.21-4.66
3. ระดับคุณภาพการให้บุคคลภายนอกเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน (PI 2.3 ระดับ 2 ,3 , 4และ 5)
4. ระดับคุณภาพการมีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (PI 2.2 ระดับ 2 ,3 , 4และ 5)

ด้านการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษา

1. ระดับสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง ค่าเฉลี่ย 4.63
2. ทักษะการบริหารการพยาบาลของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ตามการรับรู้ของตนเอง ก่อนการฝึกคะแนนเฉลี่ย 2.79 หลังจากการฝึกคะแนนเฉลี่ย 3.90 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.00

ด้านการบริการวิชาการ

1. ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการวิชาการระดับดีขึ้นไป (PI 5.4 ร้อยละ 95.67

2. รายรับจากการ บริการวิชาการหลังหักค่าใช้จ่าย 15,417 บาท

3. ระบบและกลไกการบริการวิชาการแก่สังคมที่บูรณาการการวิจัยและการนำความรู้จากการบริการวิชาการไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน (PI 5.1 ระดับ 6 ,7)

4. จำนวนอาจารย์ที่มีส่วนร่วมในการบริการวิชาการ (6 คน)

ด้านการวิจัย

1. จำนวนอาจารย์ที่มีผลงานวิจัย (จำนวน 2 คน

2. ค่าใช้จ่าย สำหรับการวิจัยภายใน (10,000 บาท)

ด้านการบริหารจัดการ

1. ระดับคุณภาพการบริหารความเสี่ยง

2. ระดับคุณภาพการจัดการความรู้ (PI 7.3 ระดับ ระดับ 2 , 3 ,4 ,5)

3. ระดับความสำเร็จของการถ่ายทอดตัวบ่งชี้และเป้าหมายของระดับองค์กรสู่ระดับบุคคล (PI 7.9 ระดับ 6 และ 7)

บทเรียนที่ได้รับ :

1.จุดเริ่มต้นของการเพิ่มคุณค่าการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนางานประจำให้สามารถบูรณาการหรือเชื่อมโยงกับภารกิจอื่น ๆ ของวิทยาลัยและตอบสนองการบรรลุเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์และการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องปรับวิธีคิดของตนเองและทีมงานก่อน ว่าสามารถดำเนินการและมีความเป็นไปได้ คือ ต้องคิดเป็น เปิดมุมมองและมีใจที่อยากทำ

2. การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการกับภารกิจอื่น ๆ นั้น จำเป็นต้องระดมความคิดเห็นทีมอาจารย์ผู้สอนที่ต้องวางแผนร่วมกันและการประสานแหล่งฝึกครูพี่เลี้ยง ถึงความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามที่ออกแบบไว้

3. การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการวิจัยที่ต้องบูรณาการร่วมกันนั้น เวลา เป็นเรื่องที่สำคัญ ที่ต้องออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องไปด้วยกัน และต้องวางแผนแต่เนิ่น ๆ ทั้งในเรื่อง การเสนอโครงการการจัดการเรียนการสอน โครงการบริการวิชาการ โครงร่างวิจัย การจัดทำเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ให้ทันตามเวลา

4. การจัดการเรียนการสอนที่ต้องบูรณาการกับการบริการวิชาการและวิจัย ไปด้วยกัน การวางทีมทำงานมีความสำคัญโดย ทีมแกนนำหลักคือทีมอาจารย์ผู้สอนในวิชาที่ต้องทุ่มเวลาไปกับการเรียนการสอน และการวิจัย พร้อมกันนั้นสามารถประสานหัวหน้ากลุ่มวิชาและทีมอาจารย์ในกลุ่มวิชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการวิชาการร่วมด้วย โดยแต่งตั้ง

คณะกรรมการสำหรับการบริการวิชาการแยกออกมาจากการเรียนการสอน ขณะเดียวกันทีมอาจารย์ผู้สอนต้องควบคุมกิจกรรมการบริการวิชาการที่สามารถบูรณาการกับเรียนการสอนและการวิจัยไปด้วยให้ได้

5. การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาต่อการเข้าร่วมภารกิจด้านการบริการวิชาการและการวิจัย ต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนอย่างน้อย 1 วัน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของนักศึกษาในการเข้าร่วมประชุมวิชาการและการเข้าร่วมเป็นทีมผู้ให้บริการวิชาการโดยการออกแบบใบงานให้นักศึกษาแต่ละกลุ่ม และให้นักศึกษาประเมินการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการบริการวิชาการ และถอดบทเรียนการเรียนรู้ที่ได้รับด้วย

6. การบูรณาการการบริหารความเสี่ยง เข้าไปด้วยกับภารกิจการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการวิจัยสามารถดำเนินการดังนี้

6.1 การบูรณาการบริหารความเสี่ยงกับการจัดการจัดการเรียนการสอน มีการบูรณาการดังนี้

6.1.1 ให้นักศึกษาฝึกการค้นหาความเสี่ยง การเขียนรายงานความเสี่ยง การทบทวนความเสี่ยง และการวิเคราะห์สาเหตุการเกิดอุบัติการณ์ความเสี่ยง

6.1.2 จัดให้นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เข้ารับฟังและศึกษา ระบบบริหารความเสี่ยงของโรงพยาบาล ระบบการบริหารยาความเสี่ยงสูงของหอผู้ป่วย ระบบการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล

6.1.3 จัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักศึกษาพยาบาลกับครูพี่เลี้ยง ระหว่างระหว่างด้วยกันและกับอาจารย์ผู้สอน ในประเด็นอุบัติการณ์ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นขณะฝึกปฏิบัติบนหอผู้ป่วย และเมื่อลงจากการฝึกปฏิบัติแล้ว

6.1.4 ออกแบบโครงการการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการและการป้องกันความเสี่ยงเพื่อให้โครงการบรรลุตามเป้าหมาย

6.2 ออกแบบโครงการบริการวิชาการที่มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการและการป้องกันความเสี่ยงเพื่อให้โครงการบรรลุตามเป้าหมาย

6.3 ออกแบบโครงการวิจัยที่มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการและการป้องกันความเสี่ยงเพื่อให้โครงการบรรลุตามเป้าหมาย

7. การบูรณาการจัดการความรู้ เข้าไปด้วยกับภารกิจการเรียนการสอน การบริการวิชาการ และการวิจัยสามารถดำเนินการดังนี้

7.1 ให้นักศึกษาฝึกถอดบทเรียนการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกปฏิบัติวิชาบริหารการพยาบาล

7.2 ให้นักศึกษาฝึกถอดบทเรียนการเรียนรู้ที่ได้รับการเข้าร่วมประชุมวิชาการและการเข้าร่วมกิจกรรมการการบริการวิชาการ

7.3 อาจารย์ผู้สอน ถอดบทเรียนการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการบริการวิชาการ และการวิจัยและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์กลุ่มวิชาอื่น

8. การสรุปประเมินผลการจัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลบูรณาการกับการบริการวิชาการและการวิจัย การบริหารความเสี่ยงและการให้บุคคลภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จำเป็นต้องมีการดำเนินการให้เห็นว่าการดำเนินการทั้งหมดนั้น ผลเป็นอย่างไร ทั้งในมิติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมิติของผลลัพธ์ต่อองค์กร